

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2012 09 14
COM(2012) 497 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**ES tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje stiprinimas ir
koncentravimas. Strateginis požiūris**

(Tekstas svarbus EEE)

{SWD(2012) 258 final}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

ES tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje stiprinimas ir koncentravimas. Strateginis požiūris

(Tekstas svarbus EEE)

1. KINTANTIS PASAULIS

Europos Sąjunga mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje pasaulyje pirmauja: jai tenka 24 % pasaulio mokslinių tyrimų biudžeto, 32 % didelio poveikio publikacijų ir 32 % patento paraiškų, nors ES gyvena tik 7 % pasaulio gyventojų¹.

Tačiau per pastarąjį dešimtmetį padėtis sparčiai pakito. Dar visai neseniai mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje vyravo Europos Sąjunga, JAV ir Japonija. Besiformuojančios rinkos ekonomikos šalims stiprinant savas mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas, formuojasi daugiapolė sistema, kurioje vis didesnę įtaką įgyja tokios valstybės kaip Brazilija, Kinija, Indija ir Pietų Korėja. Nuo 2000 m. iki 2009 m. BRIC valstybių dalis pasaulio mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros biudžete padvigubėjo. Sąjungai taip pat aktualu, kad kaimyninės šalys plėtotų mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumus.

Dėl sparčiai plėtojamų informacijos ir ryšio technologijų skirtingų valstybių moksliniai tyrimai ir inovacijos tarpusavyje vis labiau siejasi. Gausėja tarptautinių bendrai parengtų mokslinių publikacijų ir intensyvėja tyrėjų judumas. Mokslinių tyrimų organizacijos steigia biurus kitose šalyse, o bendrovės investuoja svetur, ypač besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse.

Pasaulinio masto uždaviniai suteikia svarių impulsų moksliniams tyrimams ir inovacijoms. Dėl planetos išteklių ribotumo jais reikia rūpintis tvariai; klimato kaitos ir infekcinių ligų valstybių sienos nesustabdo; visame pasaulyje reikia užtikrinti apsirūpinimą maistu. Norint sukurti tiems uždaviniams spręsti pajėgią kritinę masę, Sąjungai reikia stiprinti dialogus su tarptautiniais partneriais.

Kadangi trečiosiose šalyse daugėja mokslinių tyrimų ir inovacijų², Sąjungai reikalingos sąlygos tomis žiniomis pasinaudoti. Norėdama išlaikyti svarų vaidmenį pasaulyje Sąjunga turi aktyviai save pristatyti kaip moksliniams tyrimams ir inovacijoms patrauklų regioną ir laimėti pasaulines varžybas dėl talentų; tačiau kartu ji turi ginti savo ekonominius interesus, pavyzdžiui, dėl intelektinės nuosavybės apsaugos.

Išgaliojus Europos Sąjungai sutarčiai ir Sutarčiai dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) pasikeitė Sąjungos veiksmų tarptautinėje arenoje instituciniai metmenys. Sąjungos

¹ Daugiau informacijos galima rasti lydimajame Tarnybų darbiniam dokumente.

² Šiame komunikate trečioji šalis reiškia ne valstybę narę ir ne mokslinių tyrimų programų tikslais asocijuotą valstybę, išskyrus atvejus, kur nurodyta kitaip.

vyriausiasis įgaliojantis užsienio reikalams ir saugumo politikai, kuris yra ir Komisijos pirmininko pavaduotojas, užtikrina Sąjungos išorės veiksmų nuoseklumą. Vyriausiajam įgaliojantiui padeda Europos išorės veiksmų tarnyba (EEAS). Kadangi moksliniai tyrimai yra lygiagrečios kompetencijos sritis, Sąjunga ir valstybės narės vykdydamos veiklą turi užtikrinti tarpusavio koordinavimą, kad nacionalinė politika ir Sąjungos politika tarpusavyje derėtų.

Atsižvelgdama į kintančias aplinkybes, į įsipareigojimus, numatytus „Inovacijų sąjungos“,³ Europos mokslinių tyrimų erdvės (ERA) sistemoje⁴ ir Septintosios bendrosios mokslinės programos (7BP) laikotarpio vidurio vertinimo rekomendacijas,⁵ Komisija siūlo strateginį požiūrį, kuriuo būtų sustiprinta ir koncentruota Sąjungos tarptautinio bendradarbiavimo veikla mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, ypač rengiantis įgyvendinti „Horizontą 2020“⁶.

2. APŽVALGA

Europa yra sukaupusi didelę tarpvalstybinio mokslinio bendradarbiavimo patirtį. 1954 m. įsteigta Europos branduolinių tyrimų organizacija (CERN) yra geriausias mokslininkus traukiantis mokslinių tyrimų kompetencijos centras ir didžiausia pasaulyje dalelių fizikos laboratorija.

Sutartyse bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis nuo 1986 m. aiškiai laikomas itin svarbia Sąjungos mokslinių tyrimų politikos veikla. Tarptautinė bendradarbiavimo veikla plėtota pagal SESV ir Euratomo sutartį. Bendrosiose programose palaipsniui leista dalyvauti trečiosioms šalims, o 7BP (ir Euratomo 7BP) parama tarptautiniam bendradarbiavimui tapo neatsiejamu programos elementu. Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT) taip pat bendradarbiauja su trečiosiomis šalimis. Todėl 6 % 7BP dalyvių yra iš trečiųjų šalių.

Padaryta pažangos tobulinant tarptautinio bendradarbiavimo veiklos mastą ir apimtį. Pavyzdžiai:

- *Europos ir besivystančių šalių partnerystė klinikinių tyrimų srityje* (EDCTP) yra 14 valstybių narių, Šveicarijos, Norvegijos ir Afrikos šalių į pietus nuo Sacharos partnerystė, kurios tikslas – kovoti su ŽIV/AIDS, tuberkulioze ir maliarija;
- Euratomas, Kinija, Indija, Japonija, Rusija, Pietų Korėja ir JAV sutelkė pajėgas *ITER* projektui (remiamam Euratomo ir Japonijos sudarytu Platesnio požiūrio susitarimu), kurio tikslas – parodyti, kad branduolių sintezė yra ateities energijos šaltinis;
- *Marie Curie veiksmas* turi stiprią tarptautinę dimensiją. Šiuose veiksmuose dalyvauja asmenys iš 80 skirtingų šalių;
- Komisijos *Jungtinis tyrimų centras* labai įvairiais klausimais bendradarbiauja su tarptautiniais partneriais;
- Sąjungos didžia dalimi finansuojamu (iš dalies per vystomojo bendradarbiavimo priemones) *GEANT* tinklu yra jungiami pasaulio mokslinių tyrimų ir švietimo tinklai;

³ COM(2010) 546.

⁴ COM(2012) 392.

⁵ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=fp7.

⁶ COM(2011) 809.

- Sąjunga kartu su kitomis 13 valstybių remia *Žmogiškųjų ribų mokslo programą*, kuria finansuojamas tarptautinis bendradarbiavimas fundamentinių mokslinių tyrimų srityje.

Nors ši pažanga vertinama palankiai, daugeliu atveju trūksta kritinės masės ir ne visada aiški veiksmų plėtotę skatinanti strategija. Vienoje 7BP laikotarpio vidurio vertinimo išvadoje teigiama, kad reikia „*tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimo*“ veiklos, kuria būtų siekiama „*su partneriais iš kitų žemynų lygiomis teisėmis įsitraukti į programas ir veiklą, kuria labai suinteresuotos abi šalys*“. Toje pat ataskaitoje ES tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje politiką rekomenduota „*plėtoti nuosekliai ir strategiškai*“.

3. TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO TIKSLAI

Tarptautinis bendradarbiavimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje padeda įgyvendinti platesnio pobūdžio Sąjungos politikos kryptis, numatytas „Europa 2020“⁷ strategijoje, nes juo siekiama tokių tikslų:

- (a) **didinti Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų pažangumą ir patrauklumą, taip pat Sąjungos ekonomikos ir pramonės konkurencingumą** – kuriant abipusiškai naudingas situacijas ir bendradarbiaujant pagal abipusės naudos principą; pasinaudojant išoriniais žinių šaltiniais; pritraukiant į Sąjungą talentus ir kapitalą; palengvinant patekimą į naujas ir besiformuojančias rinkas; ir sutariant dėl mokslinių tyrimų bei jų rezultatų panaudojimo bendrų taisyklių;
- (b) **spręsti pasaulinius visuomenės uždavinius** – sparčiau plėtojant ir diegiant veiksmingus sprendimus ir gerinant mokslinių tyrimų infrastruktūrą naudojimą; ir
- (c) **palaikyti Sąjungos išorės politiką** – vykdant glaudų koordinavimą su plėtos, kaimynystės, prekybos, bendros užsienio ir saugumo, humanitarinės pagalbos ir vystymosi politikos kryptimis, mokslinius tyrimus ir inovacijos integruojant į visapusišką išorės veiksmų kompleksą.

„**Mokslinių tyrimų diplomatija**“ naudos tarptautinį bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje kaip švelniosios galios priemonę ir mechanizmą, padedančius pagerinti santykius su pagrindinėmis valstybėmis ir regionais. O geri tarptautiniai santykiai gali palengvinti ir efektyvinti mokslinių tyrimų ir inovacijų srities bendradarbiavimą.

Šiame komunikate siūloma stiprinti ir sukoncentruoti Sąjungos tarptautinio bendradarbiavimo veiklą mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje naudojant du principus: **atvirumą** ir jį papildančią **tikslinę tarptautinio bendradarbiavimo veiklą**, pagrįstą bendru interesu ir abipuse nauda, tinkamiausiu mastu ir apimtimi, partnerystę ir sinergiją.

⁷ COM(2010) 2020.

4. TARPTAUTINĖS BENDRADARBIAVIMO VEIKLOS STIPRINIMAS IR KONCENTRAVIMAS

4.1. Atvirumas bendradarbiaujant tarptautiniu mastu

Sąjunga toliau bendradarbiaus su valstybėmis ir regionais visame pasaulyje. Tai padės Sąjungos tyrėjams ir novatoriams imtis veiklos su kolegomis iš viso pasaulio atsižvelgiant į suinteresuotąsias šalis:

- „Horizonte 2020“ galės laisvai dalyvauti dalyviai iš viso pasaulio⁸;
- Europos mokslinių tyrimų tarybos ir Marie Skłodowska-Curie veiksmas bus vykdomi remiantis vien tyrėju, kurie galės būti ir iš trečiųjų šalių, kompetenciją.
- Mokslinių tyrimų infrastruktūrų veikla specialiai orientuosis į tarptautinį bendradarbiavimą. Vienas jos elementų – e. infrastruktūros – iš esmės yra tarptautinio pobūdžio, nes naudojantis jo skaitmeninėmis priemonėmis yra remiamas bendradarbiavimas.
- Tačiau ne visų trečiųjų šalių dalyviai automatiškai įgys teisę į finansavimą⁹. Šalių, automatiškai gaunančių teisę į finansavimą, sąrašas bus ribotas: dabartinis atrankos kriterijus, pagrįstas vien BNP vienam gyventojui, bus papildytas bendru BVP pagrįstu kriterijumi, ir nustatyta ribą viršijančios šalys finansavimo gauti negalės. Tokiu būdu bus reaguojama į tai, kad kai kurios valstybės pasiekė kritinę masę, kurios reikia, kad su Sąjunga būtų bendradarbiaujama abipusiškumo pagrindais. Kaip ir pramoninių šalių atveju, dalyviai iš tų šalių finansavimą gauti galės išimtiniais atvejais;
- Automatiško finansavimo apribojimus atvers didesnės pastangos palengvinti dalyvių finansavimą per jų nacionalinius kanalus;
- Sąjunga toliau skatins abipusę galimybę dalyvauti trečiųjų šalių programose. „Horizonte 2020“ siūloma riboti geografinę kvietimų teikti pasiūlymus aprėptį, pavyzdžiui, kai trečiosios šalies programų sąlygos, keliamos valstybių narių juridiniams subjektams, laikomos nepalankiomis Sąjungos interesams arba negali būti užtikrintos pakankamos saugumo garantijos¹⁰;
- Parama COST ir EUREKA paskatins Europos tyrėjų tinklus bendradarbiauti su partneriais trečiosiose šalyse.

4.2. Tikslinė tarptautinio bendradarbiavimo veikla

Siekdama, kad tarptautinių mokslinių tyrimų ir inovacijų veikla padarytų didžiausią poveikį ir sykiu būtų išvengta pastangų skaidymo, Sąjunga turėtų ne tik atverti „Horizontą 2020“, bet ir papildomai numatyti tikslinių veiksmų, kurie užtikrintų optimalų mastą ir apimtį.

4.2.1. Tarptautinio bendradarbiavimo sričių nustatymas

„Horizonte 2020“ numatyta Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimą skirti ribotam skaičiui visuomenės uždavinių ir didelio poveikio bei pramonės technologijų.

⁸ COM(2011) 810 6 str. 1 dalis.

⁹ COM(2011) 810 9 str.

¹⁰ COM(2011) 810 6 str. 2–3 dalys, 8 str. 5 dalis.

Rengiant „Horizonto 2020“ įgyvendinimo darbo programas (viena iš jų – Euratomo programa), bus ypač akcentuojamas tarptautinis bendradarbiavimas. Bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis sritys bus nustatytos laikantis sistemos ir nuosekliai, išanalizavus Sąjungos santykį su likusiu pasauliu pagal šiuos kriterijus:

- mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumą, įskaitant investicijas, rezultatus (publikacijas, patentus, citavimą, licencijas), žmogiškuosius išteklius ir infrastruktūrą;
- riziką ir galimybes, susijusias su patekimu į esamas, naujas ar besiformuojančias rinkas, ir jų poveikį Sąjungos konkurencingumui;
- įnašą vykdant Sąjungos tarptautinius įsipareigojimus, numatytus Tūkstantmečio vystymosi tiksluose, dokumente, apibrėžiančiame vystymosi metmenis po 2015 m., Rio+20 dokumentuose, G-20 ir sektorialių politikos kryptių tarptautinės dimensijos tiksluose; taip pat
- galiojančias tarptautinių partnerių, prireikus ir valstybių narių, teises ir administracines sistemas, pagal kurias būtų bendradarbiaujama, įskaitant ankstesnio bendradarbiavimo patirtis.

Analizei pagal pirmą kriterijų objektyvios informacijos pakanka, o kitiems kriterijams reikia kokybinio vertinimo ir sprendimo. Svarbiu strateginio požiūrio elementu bus sistemingas informacijos kaupimas, pirmiausia pasinaudojant Komisijos kuriamu nauju Mokslinių tyrimų ir inovacijų stebėjimo centru. Informacija bus renkama ir atliekant išsamią konsultaciją su suinteresuotomis šalimis, tarp jų ir su pramonės atstovais.

Inovacijų aspekto stiprinimas reikš, kad bus sukurtos tinkamos pamatinės sąlygos ir vienodos galimybės – tai vyks renkant informaciją, mokantis politikos, keičiantis patirtimi, nustatant geriausią patirtį, teikiant informaciją ir pagalbą, mezgant mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos vykdytojų tinklus, taip pat remiant turimų technologijų pritaikymą naujoms rinkoms ir panaudojimą jose, o kartais – remiant demonstravimo ir bandomuosius projektus. Bus labiau koncentruojamasi į vėlesnių kūrimo etapų (angl. close to the market) ir į kitą su inovacijomis susijusią veiklą. Tai vykdant reikės nustatyti tinkamą pusiausvyrą tarp bendradarbiavimo su trečiomis šalimis norint drauge tobulinti mokslines žinias ir spręsti pasaulinius uždavinius ir tarp Sąjungos bendrovių interesų apsaugos. Tokiomis aplinkybėmis, siekiant Sąjungoje išvengti nekontroliuojamos praktinių žinių netekties, reikės užtikrinti, kad intelektinės nuosavybės teisės būtų pripažįstamos teisingai ir sąžiningai.

Apskritai, norint tarptautiniu mastu efektyviai bendradarbiauti mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, Sąjungai nepaprastai svarbios patikimos inovacijoms palankios pamatinės sąlygos. Pavyzdžiui, Sąjungos santykiams su trečiosiomis šalimis nepaprastai aktualus konkrečių prekybos kliūčių pašalinimas¹¹.

4.2.2. Daugiamečių bendradarbiavimo su pagrindinėmis valstybėmis ir regionais partneriais planų rengimas

Strateginis požiūrio taikymo pradžia – tikslinių tarptautinio bendradarbiavimo veiksmų sričių nustatymas pagal išvardytuosius kriterijus. Lanksčiai diferencijuojant valstybes ir regionus partnerius bus galima labiau koncentruoti pastangas (ypač kai svarstomos finansavimo

¹¹ COM(2012) 70.

alternatyvos), kartu atsižvelgiant į tai, kad konkreti valstybė pagal savo mokslinių tyrimų ir inovacijų srities stipriąsias puses gali būti priskirta vienai ar kelioms grupėms. „Horizonto 2020“ pasiūlyme numatytas toks valstybių grupavimas:

- **ELPA valstybės, ES plėtros politikos valstybės ir Europos kaimynystės politikos valstybės;** šiuo atveju bus siekiama (galbūt jas asocijuojant su „Horizontu 2020“) skatinti integraciją į Europos mokslinių tyrimų erdvę arba derėjimą su ja. Kaimynystės politikos valstybėse tai padės plėtoti bendrą žinių ir inovacijų erdvę, kaip antai gerinant tų valstybių mokslinių tyrimų ir inovacijų kompetencijas. Bendradarbiavimas bus glaudžiai siejamas su plėtros ir kaimynystės politikos priemonėmis, kaip akcentuota neseniai vykusioje konferencijoje dėl atnaujintos ES ir Viduržemio jūros partnerystės mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje. Pastaruoju klausimu rengiamas konkretus sekamasis veiksmas.
- **Pramoninės valstybės ir besiformuojančios rinkos ekonomikos šalys;** šiuo atveju pagrindinis tikslas bus didinti Sąjungos konkurencingumą, drauge spręsti pasaulinius uždavinius priimant bendrus inovatyvius sprendimus ir plėtoti didelio poveikio technologijas pasinaudojant naujais žinių šaltiniais. Tai suteiks Sąjungos privačiam sektoriui verslo galimybių ir prieigą prie naujų rinkų. Bus sustiprintas inovacijų matmuo, kaip antai per Transatlantinę inovacijų srities veiksmų partnerystę arba Indijos ir Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų partnerystę.
- **Besivystančiosios šalys;** šiuo atveju formuojant partnerystes, ypač dviejų regionų partnerystes, skatinančias tų regionų tvarią plėtrą ir padedančias spręsti uždavinius, kaip antai ekologiškos ekonomikos, veiksmų klimato srityje, patobulinto žemės ūkio, apsirūpinimo maistu ir sveikatos uždavinius, bus siekiama papildyti Sąjungos išorės politikos kryptis ir priemones. Tai reikštų ir paramą siekiant Tūkstantmečio vystymosi tikslų, taip pat galimo tų tikslų tęsinio (nes būtų stiprinami į paklausą orientuoti vystymuisi svarbūs moksliniai tyrimai ir inovacijos), ir siekiant įgyvendinti Rio+20 konferencijos išvadas (pavyzdžiui, perduodant su klimatu susijusias technologijas).

Sisteminis galimybių nustatymas ir valstybių grupavimas pagal kategorijas padės rengti **daugiamečius bendradarbiavimo su pagrindinėmis valstybėmis ir regionais partneriais planus.**

5. SIEKINIAMS PRITAIKYTŲ PRIEMONIŲ KOMPLEKSAS

5.1. Dialogas politikos klausimais

Sąjunga yra sudariusi mokslinio ir techninio bendradarbiavimo susitarimus su 20 valstybių pagal SESV ir su 15 valstybių pagal Euratomo sutartį. Mokslas ir technologijos dažnai yra ir svarbus platesnių dialogų politikos klausimais elementas, pavyzdžiui, partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimuose ir kituose tarptautiniuose pamatiniuose susitarimuose.

Susitarimai mokslinių tyrimų ir technologijų srityje bus svarbios priemonės sudarant ir įgyvendinant daugiamečius planus. Kai kuriais atvejais tie susitarimai bus išplėtoti iki strateginių ilgalaikių partnerystės, įskaitant susitarimą dėl pasirinktinių prioritetų. Jie taip pat turėtų skatinti teisingą ir sąžiningą intelektinės nuosavybės teisių pripažinimą ir žinių perdavimą. Panašių principų reikės laikytis santykiuose su regionais, pavyzdžiui,

partnerystėse su Viduržemio jūros šalimis, Pietryčių Azijos valstybių asociacija, Afrika, Lotynų Amerikos ir Karibų jūros šalimis.

5.2. Informacijos kaupimas

Norint įgyvendinti strateginį požiūrį reikia kaupti objektyvią informaciją. Todėl reikia rimtai imtis rinkti kokybinę ir kokybinę informaciją, kaip antai apie¹²:

- Sąjungos finansuotą tarptautinio bendradarbiavimo veiklą ir jos poveikį;
- valstybių narių ir asocijuotųjų šalių tarptautinio bendradarbiavimo politiką ir programas, stipriąsias ir silpnąsias puses jų mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemose, kai valstybės narės ir asocijuotosios šalys per Tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir technologijų srityje strateginį forumą (SFIC) yra skatinamos dalytis informacija, įgyta atliekant nacionalines padėties analizes;
- trečiųjų šalių mokslinių tyrimų ir inovacijų politiką ir programas, įskaitant apie jų tarptautinį sandą, taip pat apie jų sistemų stipriąsias ir silpnąsias puses;
- prognozavimo veiklą – kylančių uždavinių, būsimų rinkų ir tendencijų nustatymą.

Kaupiant informaciją talkins Sąjungos delegacijos, mokslo patarėjai ir Europos išorės veiksmų tarnyba, taip pat naujasis Mokslinių tyrimų ir inovacijų stebėjimo centras.

5.3. Finansavimo priemonės

„Horizontas 2020“ bus pagrindinė bendradarbiavimui veiksmų mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje naudojama Sąjungos priemonė, kai tinka, papildyta nacionaliniu finansavimu.

Daugiamečiai planai bus įgyvendinami tiksliniais veiksmais ir naudojant tokias priemones:

- mokslinių tyrimų ir inovacijų projektus, kuriuose būtinas trečiųjų šalių subjektų dalyvavimas ir (arba) į jį bus atsižvelgiama vertinimo procese;
- laisvesnes bendradarbiavimo formas, kaip antai projektų, klasterių ir (arba) programų vykdytojų tinklų kūrimą;
- bendras iniciatyvas, kuriose dalyvautų Sąjungos ir tarptautiniai partneriai:
 - koordinuojamus kvietimus: paskelbtus ir įvertintus lygiagrečiai Sąjungoje ir trečiojoje šalyje;
 - bendrus kvietimus: kuriuos kartu paskelbė, įvertinto, atrinko ir finansavo Sąjunga ir trečioji šalis;
 - Sąjungos įnašus į trečiosios šalies arba tarptautinių organizacijų finansavimo programas, kad būtų padengtos Sąjungos subjektų dalyvavimo tose programose išlaidos; taip pat
 - specifines pagal ERA-NET tinklų, 185 straipsnio ir kitas priemones vykdomas iniciatyvas, kurioms, siekiant užtikrinti tinkamiausią mastą ir

¹² Daugiau informacijos galima rasti lydimajame Tarnybų dariniame dokumente.

apimtį, reikalingas bendras Sąjungos, valstybių narių, asocijuotųjų šalių ir (arba) trečiųjų šalių finansavimas.

„Horizonto 2020“ pasiūlymuose yra nuostatos¹³, pagal kurias kompleksinė veikla, kaip antai tarptautinis bendradarbiavimas, būtų plėtojama ir pateikiama nuosekliai. Komisija ketina įkomponuoti tas nuostatas į „Horizonto 2020“ darbo programą ir jo komitologijos struktūrą.

5.4. Koordonavimas su kitomis politikos kryptimis ir tarptautiniais forumais

5.4.1. Sąjungos politikos kryptys ir priemonės

Tarptautinio bendradarbiavimo veikla mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje bus plėtojama ją glaudžiai siejant su Sąjungos išorės politikos kryptimis ir priemonėmis¹⁴. Vienas būdų – glaudus mokslinių tyrimų ir inovacijų susiejimas su kitomis tarptautinio matmens politikos kryptimis (kaip antai prekybos, bendros užsienio ir saugumo politikos, aplinkos ir energetikos) ir pagal „Erasmus visiems“ programą pasiūlytas sinergijų su tarptautinio bendradarbiavimo aukštojo mokslo srityje panaudojimas¹⁵. Tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje daugiamečiai planai turėtų būti rengiami glaudžiai siejant su bendrosiomis išorės santykių su trečiosiomis šalimis strategijomis ir su Sąjungos vidaus politikos kryptų išorės dimensijomis.

Sąjungos išorės politikos kryptys padės sukurti mokslinių tyrimų pajėgumus plėtros, kaimynystės ir besivystančiose valstybėse. Mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimu bus siekiama kompetencijos ir tokiu būdu bus stengiamasi padėti rasti naujoviškus sprendimus uždaviniams, su kuriais susiduria tos valstybės. Tokiu būdu bus padedama siekti Sąjungos vystymosi politikos tikslų, pavyzdžiui: siekiant ateityje perspektyvia veikla ir socialiniais-ekonominiais tyrimais nustatyti konkrečius uždavinius; siekiant šiuolaikiškiausiais moksliniais tyrimais ir inovacijomis sukurti vietai pritaikytus sprendimus; arba remiant esamų technologijų pritaikymą arba perkėlimą. Tai bus papildoma Europos investicijų banko ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko skiriamu finansavimu.

5.4.2. Tarptautinės organizacijos ir daugiašaliai forumai

Sprendžiant pasaulinio masto uždavinius, tarptautinėms organizacijoms ir daugiašaliams forumams tenka ypač svarbus vaidmuo. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) Mokslo ir technologijų komitetas ir Pasaulinis mokslo forumas siekia tobulinti mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos pasaulyje valdymo būdus. Svarų balsą brėžiant pasaulinių mokslinių tyrimų darbotvarkes turi Jungtinės Tautos ir tokios organizacijos kaip UNESCO, Tarpyvyriausybinių klimato kaitos komisija (IPCC), Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija (JTBKK), Tarpyvyriausybinių mokslinė politinė biologinės įvairovės ir ekosistemų platforma (IPBES), Maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO), Pasaulio sveikatos organizacija.

Tarptautinė energijos agentūra ir Branduolinės energijos agentūra (OECD agentūros), Tarptautinė atominės energijos agentūra, IV kartos tarptautinis forumas ir ITER tarptautinė organizacija skatina tarptautinį bendradarbiavimą branduolinės energijos srityje. Pasaulinės ir regioninės institucijos, kaip antai Konsultacinė tarptautinių žemės ūkio tyrimų grupė, Pasaulinis žemės ūkio mokslinių tyrimų forumas ir Žemės ūkio tyrimų Afrikoje forumas, yra

¹³ „Horizonto 2020“ reglamento 13 straipsnis ir Specialiosios programos 5 straipsnio 6 dalis.

¹⁴ COM (2011) 865.

¹⁵ COM (2011) 788.

aktyvūs žemės ūkio klausimais. G-8 ir G-20 iniciatyva sukurta Carnegie grupė yra ypatingas aukšto lygio diskusijų mokslinių tyrimų ir inovacijų temomis forumas.

Komisija ketina aktyviau bendradarbiauti su tomis organizacijoms tiek siekdama, kad Sąjunga darytų didesnę įtaką jų veiklai, ypač srityse, kuriose Sąjunga yra vienas iš didžiausių donorų, tiek norėdama, kad jų žodis būtų svaresnis formuojant Sąjungos darbotvarkę. Tokiomis aplinkybėmis Sąjunga turėtų užtikrinti, kad jos dalyvavimo mastas prilygtų Sutartyse jai priskirtiems įgaliojimams. Toliau plėtojant partnerystę su Europos tarpyvyriausybėmis iniciatyvomis, tokiomis kaip EUREKA ir COST, ir organizacijoms, kaip antai EIROForum¹⁶, Europos ištekliai bus koordinuojami geriau ir naudojami efektyviau.

6. BENDRŲ TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO ĮGYVENDINIMO PRINCIPŲ ĮTVIRTINIMAS

Pagal Europos Sąjungos sutarties 21 straipsnyje išdėstytus išorės veiksmų principus Sąjunga turi visas galimybes imtis iniciatyvos įtvirtinti bendrus tarptautinės mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos įgyvendinimo principus, siekdama suvienodinti sąlygas, kuriomis viso pasaulio tyrėjai ir novatoriai bendradarbiautų vieni kitais pasitikėdami. Tie principai bus taikomi tokiems klausimams kaip atsakingi moksliniai tyrimai ir inovacijos, mokslinių tyrimų sąžiningumas; pasiūlymų tarpusavio peržvalga; moterų vaidmens moksle stiprinimas ir lyčių aspektas moksliniuose tyrimuose ir inovacijose; tyrėjų karjeros (remiantis Europos mokslininkų chartija ir Mokslininkų priėmimo į darbą kodeksu)¹⁷; teisingų ir sąžiningų intelektualinės nuosavybės teisių pripažinimas; ir laisva prieiga prie viešosiomis lėšomis finansuojamų mokslinių publikacijų.

Pirmieji žingsniai žengti įsteigiant Pasaulinę mokslinių tyrimų tarybą – savanorišką forumą, kurio tikslas – dalintis geriausia patirtimi ir nustatyti bendrus tarptautinio bendradarbiavimo principus. Sąjungos ir pasauliniu lygmeniu plėtojamos ir kitos iniciatyvos. Carnegie grupė rengė bendrus didelio masto mokslinių tyrimų infrastruktūrų kūrimo principus. Atvirosios prieigos klausimu Komisija 2007 m. priėmė komunikatą¹⁸, o pastaruoju metu paskelbė sekamąjį komunikatą ir rekomendaciją¹⁹.

Tie klausimai tarptautiniu mastu taip pat aktyviai svarstyti dvišaliuose ir daugiašaliuose forumuose. Pastangos įtvirtinti atvirąją prieigą yra dedamos visame pasaulyje, pavyzdžiui, atvirąją prieigą skatino UNESCO²⁰, o OECD paskelbė deklaraciją dėl prieigos prie mokslinių tyrimų, finansuojamų iš viešųjų šaltinių, duomenų²¹. Panašiai Singapūro pareiškimas dėl mokslinių tyrimų sąžiningumo yra pirma tarptautinio masto pastanga skatinti pasaulinio lygmens politikos kryptį, gairių ir elgesio kodeksų plėtotę siekiant skatinti sąžiningumą moksliniuose tyrimuose²².

¹⁶ <http://www.eiroforum.org>

¹⁷ C(2005) 576 final.

¹⁸ COM(2007) 56.

¹⁹ COM(2012) 401 ir COM (2012) 4890.

²⁰ http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/open_access_to_scientific_information_policy_guidelines_for_open_access_released/.

²¹ <http://www.oecd.org/dataoecd/9/61/38500813.pdf>.

²² <http://www.singaporestatement.org/>

7. PARTNERYSTĖS SU VALSTYBĖMIS NARĖMIS IR SVARBIAUSIOMIS SUINTERESUOTOMIS ŠALIMIS STIPRINIMAS

Sąjungos ir valstybių narių tarptautinio bendradarbiavimo veikla turi tarpusavyje derėti ir viena kitą papildyti. Todėl Komisijos ir valstybių narių partnerystės intensyvinimas ir stiprinimas bus svarbus strateginio požiūrio sandas.

Taip pat svarbu labiau ir sistemingiau sąveikauti su reikšmingiausiomis moksliniais tyrimais ir inovacijomis suinteresuotomis šalimis. To siekiant reikės labiau orientotis į tokių proceso dalyvių kaip pramonė, universitetai ir mokslinių tyrimų organizacijos tarptautinio bendradarbiavimo prioritetus, taip pat į bendrų programavimo iniciatyvų prioritetus, Europos technologijų platformų ir Europos inovacijų partnerysčių prioritetus.

SFIC yra nemažai nuveikęs derindamas valstybių narių, ypač nacionalinių ir regioninių finansavimo organizacijų, prioritetus, kai plėtojo bandomąją iniciatyvą su Indija ir tyrė bendradarbiavimo su JAV ir Kinija prioritetus.

Tas pastangas reikia dėti aktyviau, nes valstybių narių tarptautinio bendradarbiavimo veikla didžia dalimi vykdoma pagal nacionalinius poreikius, užuot puoselėjus Sąjungai ir valstybėms narėms bendrus prioritetus ir strategijas. Todėl:

- valstybės narės dalyvaus nustatant tarptautinio bendradarbiavimo sritis ir rengiant daugiamečius planus;
- įgyvendinant tuos planus bus rengiamos Sąjungos ir valstybių narių jungtinės strateginės mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkės, ir valstybės narės bus kviečiamos aktyviai prisidėti prie jų įgyvendinimo;
- toliau bus stengiamasi vykdyti „Inovacijų sąjungos“ įsipareigojimą plėtoti bendras susitarimų su trečiosiomis šalimis sudarymo gaires tokiais klausimais kaip mokslininkų vizos, intelektinės nuosavybės teisė, mokslinių tyrimų etikos principai ir moksliniams tyrimams reikalingų pavyzdžių ir įrangos importas bei eksportas, abipusiškumas ir apmokestinimas. Tai bus daroma remiantis ir ERA žinių perdavimo grupės priimtomis ERA intelektinės nuosavybės valdymo tarptautinio bendradarbiavimo susitarimuose gairėmis.

8. ĮGYVENDINIMAS, VALDYMAS, STEBĖSENA IR VERTINIMAS

8.1. Įgyvendinimas ir valdymas

Strategijos įgyvendinimas bus glaudžiai suderintas su „Horizonto 2020“ programavimo procesu, pavyzdžiui, darbo programose bus nuosekliai pateikiami daugiamečiai planai.

Už daugiamečių planų parengimą kiekvieno visuomenės uždavinio ir didelio poveikio bei pramonės technologijų srityje ir jų įgyvendinimą toliau liks atsakingas atitinkamos sudėties komitetas, o už „Horizonto 2020“ horizontalią programą atsakingam komitetui bus pavesta duoti kryptį tarptautinio bendradarbiavimo praktikai, ją stebėti ir vertinti. SFIC toliau vykdys savo misiją – skatins didesnę valstybių narių ir Sąjungos politikos kryptį derėjimą.

Taip pat visą laiką svarbu skleisti plačiai visuomenei informaciją apie tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje vertę. Remdamasi teigiama 2012 m.

paskelbtų ES ir ASEAN mokslų metų patirtimi Komisija siūlo kas dvejus metus skelbti Mokslų metus paeiliui su valstybe partnere arba regionu partneriu.

8.2. Stebėsena ir vertinimas

Komisija kas dvejus metus skelbs ataskaitą apie strategijos įgyvendinimą. Toje ataskaitoje bus nurodoma, kaip buvo rengiami ir įgyvendinami daugiamečiai planai. Joje pagal lydimajame Tarnybų darbiname dokumente išvardytus rodiklius bus vertinama pažanga ir poveikis. Pirmoji ataskaita bus pateikta 2014 m. pradžioje.

9. IŠVADA

Naujo strateginio požiūrio į tarptautinį bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje ypatybės:

- „Horizontas 2020“ visiškai atveriamas dalyviams iš trečiųjų šalių sudarant Europos tyrėjams sąlygas bendradarbiauti su šviesiausiais pasaulio protais;
- tikslinė tarptautinio bendradarbiavimo veikla, vykdoma tokiu mastu ir apimtimi, kad jos poveikis būtų didžiausias;
- rengiami daugiamečių bendradarbiavimo su pagrindinėmis valstybėmis ir regionais partneriais planai;
- stiprinama Komisijos, valstybių narių ir atitinkamų suinteresuotų šalių partnerystė;
- diegiami bendri tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje įgyvendinimo principai;
- stiprinamas Sąjungos vaidmuo tarptautinėse organizacijose ir daugiašaliuose forumuose;
- tobulinamas įgyvendinimas, valdymas, stebėsena ir vertinimas.